

HARMONIZATION OF ILLUSTRATED ELEMENTS OF LANGUAGE AND CULTURE IN THE STORIES OF 김동인 (KIM DONG IN), PROMOTER OF PURE LITERATURE

Haydarov Jasur Bakhodirovich

Uzbekistan State University of World Languages

Korean language teacher

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10867798>

ARTICLE INFO

Received: 18th March 2024

Accepted: 24th March 2024

Online: 25th March 2024

KEYWORDS

Korean language, story genre, plot, Kim Dong In, Confucianism.

ABSTRACT

The formation of modern Korean literature took place in very difficult historical and political conditions. This period includes both the conditions of the colonial state and the rapid assimilation of the achievements of world science and culture. The uncertainty of this period, on the one hand, is further complicated by the development of the Japanese administration, which aims to deprive Koreans of their national identity.

SOF ADABIYOT TARG'IBOTCHISI 김동인 (KIM DONG IN) HIKOYALARIDA TIL VA MADANIYAT TASVIRIY ELEMENTLARINING UYG'UNLASHUVI

Haydarov Jasur Baxodirovich

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

koreys tili fani o'qituvchisi

ARTICLE INFO

Received: 18th March 2024

Accepted: 24th March 2024

Online: 25th March 2024

KEYWORDS

Koreys tili, hikoya janri, syujet, Kim Dong In, Konfutsiy ta'limoti.

ABSTRACT

Zamonaviy koreys adabiyotining shakllanishi juda og'ir tarixiy va siyosiy sharoitlarda sodir bo'ldi. Bu davr ham mustamlaka davlat sharoitlarini, ham jahon fani va madaniyati yutuqlarini jadal o'zlashtirishni o'z ichiga oladi. Bu davrning noaniqligi, bir tomondan, koreyslarni milliy o'zligini anglashdan mahrum etishni maqsad qilgan yapon ma'muriyatining rivojlanganligi bilan yanada murakkablashadi.

Koreys adabiyotida, xususan, nasrida asrlar davomida podshohga sadoqat, ota-onaga ehtirom, kattalarga hurmat, do'stlikka sodiqlik, ayol iffati kabi muayyan xulq-atvor va konfutsiy fazilatlariga alohida e'tibor qaratilgan. An'anaviy koreys nasri g'ayritabiiy baxtsiz hodisalar va sehr tilida gapiradi, yaxshilik mukofotlandi va yomonlik jazolandi. Konfutsiy an'analariga ko'ra, adabiyotda asosiy narsa ta'lim, axloqiy tarbiya sanaladi. An'anaviy barcha belgilar adabiyot ham ijobiy, ham salbiy jihatdan bo'rttiriladi. Qahramonlar his qilmaydilar yoki o'ylamadilar ular shunchaki yaxshi yoki yomon tabiatiga ko'ra harakat qilishdi va

mualliflarni aynan shu narsa qiziqirdi. Ularning davlat va oilaviy munosabatlar tizimidagi harakatlarini ko'rsatib berish adabiyotning bosh me'zonidir. Koreys nasrchiligida bu tizimga moslasha olmagan qahramonlar buddist g'oyalarga murojaat qilishib tabiat bilan qo'shilishga intilishadi.

Barcha an'anaviy koreys adabiyoti fatalizm g'oyalari bilan singib ketgan. Bunda konfutsiylik va buddizm muhim rol o'ynagan. Konfutsiylik insonni jamiyat va oilaga, buddizm esa tabiatga bo'sundiradi.

XX asrning 10-yillari boshlarida ham koreys adabiyotida an'anaviylik elementlari kuzatilib, ko'pchilik personajlar statik bo'gan bo'lsa, koreys adabiyoti tarixida 20-yillarning boshlari turli adabiyotlarning ta'sirida zamonaviy haqiqatni tasvirlash istagini aks ettiruvchi tendentsiyalar bilan ajralib turadi. Bu koreys adabiyotida bir necha asrlar davomida qo'llanilgan an'anaviy elementlarning, ayniqsa nasrning o'zgarishlarga olib keldi. Yangilanish birinchi bo'lib asar mavzuning o'zgarishi bilan boshlandi.

Ushbu davr yozuvchilari qahramonlarni yaxshi va yomonga aniq bo'lish va «baxtli yakun»ini ta'kidlash istagidan uzoqlashadi. Haqiqat zulmatida sarson-sargardon yurgan ziyolilarning iztiroblari aks etishi, ishchilar va dehqonlar baxtsiz hayotining lyustratsiyasini ko'rsatish masalasi ustunlik qiladi. Yozuvchilar nafaqat ijobiy yoki salbiy personajlar bilan qiziqqa boshlaydilar, ularning e'tiborini oddiy odamlar afzalliklari va kamchiliklari bilan o'ziga jalb qila boshlaydi. Hikoya tili o'zgaradi, u ba'zan qo'polroq va qattiqroq bo'lib, haqiqat tuyg'usini kuchaytiradi. Kundalik va jargon iboralarni qo'llash esa asarlarning xalqchilligini ta'kidlaydi.

Shu nuqtai nazardan kelib chiqib, ixchamroq shakllar va mobil janrlardan foydalanish tabiiyligi oshib ushbu davrda eng ko'p ishlatiladigan hikoya janrini targ'ib qilish asosiy masalaga aylandi.

Zamonaviy koreys nasrining asoschilaridan biri, zamonaviy koreys hikoyachiligining ustasi Kim Dong In «Voy zaiflar holi», «Bettaragi», «Kartoshka» nomli hikoyalari bilan koreys qisqa badiiy adabiyot janrining shakllanishi uchun ohangni o'rnatdi. Uning hikoyalarida hayot ma'nosini izlab sargardon bo'lgan inson fojiasi mavzulari ko'tariladi. Yangi asarlari chuqur va ta'sirli bo'lib, vaqtinchalik shakllarni befarq ta'riflash va joriy etish orqali buni amalga oshiradi. Uning qahramonlari oddiy odamlardir. Ular uchun shafqatsiz va ko'pincha adolatsiz dunyoda omon qolishning ma'nosi katta ahamiyatga ega.

Koreya uchun bu davr realistlik elementlarning rivojlanishi nafaqat Balzak va Tolstoy, balki Flober va Zola, shuningdek, yapon tabiatshunoslarining ijodiy izlanishlari hamda jahon tajribasining bir vaqtda rivojlanishi bilan belgilanadi. Shu bilan birga, fransuz naturalizmining dasturiy hujjatlari, asosan, Zola o'rganila boshlandi. Yangi yo'nalishning asosiy qoidasi badiiy takror ishlab chiqarishning «ilmiy» ob'yektivligi o'rtacha soddalashtirish usuli orqali oshirilib, bunga E.Zolaning personajlar terish va odatdagidek holatlar realizm estetikasini yoritish masalasi asos bo'ldi.

Tabiatshunoslarda inson o'z taqdirini yaratuvchisi sifatida emas, balki tashqi tomondan berilgan ijtimoiy yoki biologik-genetik dastur bo'yicha harakat qiluvchi jonlantirilgan avtomatga o'xshash narsa sifatida paydo bo'ladi. Muallifning pozitsiyasi dunyoviy odamlarni xuddi shunday xolislik bilan o'rganuvchi mutaxassis roliga tushirildi.

Ilmiy tabiatshunoslar sudralib yuruvchilar yoki hasharotlar dunyosini o'rgananib tasvirlaydilar. Qahramonning taqdirini badiiy bezaksiz ko'rib chiqib tabiiy asarlarning syujetlari ortida jinoyat ishi yoki kasallikning klinik tarixini ko'rsatib berish esa hikoyanavislarning vazifasidir.

Zolaning eksperimental roman nazariyasi koreys yozuvchilari uchun jozibali bo'lib chiqdi. Ular uchun yangilik yovuzlikni sharoit va ijtimoiy muhit bilan izohlash motivi bo'lgan bo'lsa, 19-asr oxirigacha ishqiy munosabatlarga turtki bo'lgan motiv konfutsiyning «yaxshilikka chorlash va yovuzlikni jazolash» axloqi edi. San'at va ilm-fanning yaqinlashishi, ilmiy ob'ektivlikka bo'lgan talab, faktlarni sinchkovlik bilan o'rganish, tabiatshunos olimning g'ayratli tabiati - bularning barchasi koreys adabiyoti uchun juda katta oqibatlariga olib keldi, bu erda kuzatish badiiy amaliyotda ahamiyatsiz rol o'ynadi¹.

Masalan, «Kartoshka» qissasida Kim Dong In Zola va Tayama Katayning faktlarni maksimal aniqlik bilan taqdim etishning to'liq ob'ektivligi haqidagi qoidalarini amalga oshirdi. Xaroba aholisining hayoti haqiqatning bir oz jozibali tomonini fotografik jihatdan aniq, umumlashtirish va baholashsiz ochib bergan. Bu yerda ijtimoiy muhit emas, balki maishiy muhit, hikoya qahramonlari individual emas, ijtimoiy bo'lmagan tiplar ko'rinishida gavdalangan. Ular na atrof-muhitni, na insoniy tabiatini yengishga qodir emaslar. Qashshoqlik va uning mavjudligining ma'nosizligidan umidsizlikka tushgan Poknyo qahramoni bir marta qadam tashlaydi va uning bu harakati yomonlik yo'li, asosiy instinktlar munosabati bilan qoladi. To'g'ri, uning xatti-harakatining real talqini yo'lda beriladi: u qashshoqlikdan qutulish va boyib ketish uchun fohishalik bilan shug'ullangan. Rashk emas sevgilisini orqasida ushlab turish zarurati uni jangga shoshilishga majbur qiladi. Asar rivojida qahramon erining halokatli tabiiy dangasaligi uning butun befoyda hayotini oldindan belgilab qo'ydi.

Ushbu hikoyada Kim Dong In Zolaning naturalistik estetikasi pozitsiyasini anglab yetadi, unga ko'ra adabiyot «hayot oqimi» timsoli, voqelik bo'laklarining tahlilidan tashkil topadi.

«O'rtacha soddalashtirish» usulini Kim Dong Inning «Oyoq barmoqlari» qissasida ham kuzatish mumkin. Muallif ta'sir ostida qolgan qahramon hayotidagi faktlarni xolis tasvirlaydi. Tayanch instinktlar, kuzatuvchi tomondan esa yovvoyi hayot oqibatlaridan aziyat chekayotgan odamning shaxsiy hayotini tanosil kasalliklari to'dasi shaklida aytib beradi. Hikoya 1920-yillardagi Koreya voqeligi hayotining jihatlaridan tashqari, biologik dasturning o'rganish ob'ekti sifatida inson mohiyatining yoqimsiz tomonlarini tasvirlaydi. Qahramon obrazi tipiklashtirilmagan, balki ilmiy sinchkovlik bilan o'rganilgan. Muallif janob M.ning shaxsiy kechinmalariga e'tibor qaratgan. Muallif tabib timsolida xolisona, umumlashtirmasdan va baholamasdan, uning aniq belgilarini bayon qiladi. Surunkali kasallik, gonoreya kursiga hamroh bo'lgan xarakterli elementlarga e'tibor qaratadi. «Kartoshka»da bo'lgani kabi, bosh qahramon o'z turmush tarzini o'zgartirish istagi yo'q, soddalashtirilgan tipik personajdir. Davolashni boshlaganidan keyin ham u o'zining halokatli ishtiyoqini to'xtatishga harakat qilmaydi, balki yaxshi natijaga umid qilib, shunchaki «oqim bilan ketadi».

«M. nigohimdan qochdi. O'zgaruvchan ko'zlaridan uning yolg'on gapirayotganini angladim. Bir muddatli sukutdan dan keyin u gapira boshladi:

¹ Тен, А. А. Очерки корейской литературы 20-го века (до 1945 г.) : сб. ст. по корееведению. Сеул, 2003. С.53.

- Xodim oylik oldi va darhol ovqatlanib ketdi, o'ziga nimadir sotib oldi, bir so'z bilan aytganda, hamma pulni o'zi xohlagancha sarfladi. Uyg qaytganida esa cho'ntagida bir tiyin ham yo'qligini tushundi. Ammo u hamyoniga qarashga jur'at eta olmadi, chunki u hali ham pul qolgan deb umid qilardi. Lekin hamyonni ochganda, u yerda hech narsa yo'qligini ko'rishi kerak, shunday emasmi? Bundan qo'rqib ketgan M natijada o'zini aldadi. Shuning uchun hamyonini iloji boricha yashirib uyiga ketdi.

Hikoyadagi determinizm realistik emas, balki naturalistik, ya'ni ijtimoiy bo'lmagan biologik, halokatli xarakterga ega. Kim Dong Inning ko'plab hikoyalari, birinchi navbatda, g'ayrioddiy, keskin vaziyatlar, g'ayrioddiy qahramonlar obrazlari bilan o'ziga jalb qiladi, kuchli ehtirolarga berilib, noma'lum ideallarga intiladi.

Yozuvchining nozik estetikasi uning hikoyalari qahramonlarini zo'ravonlikdan ilhom izlaydigan va buyuk asar kerak, deb hisoblaydigan ijodkorlardan ajratib turadi.

Badiiy estetikaning eng to'liq ifodasi uning «Aqldan ozgan rassom» va «Telba olovli sonata» hikoyalari kuzatiladi. Birinchisida, rassom butun umri davomida tashqi qiyofasini portretida suratini tasvirlamoqchi bo'lgan qizni izlaydi va nihoyat, bir kuni kechqurun u uyidan uzoqroqda tasodifan bir qizni uchratadi. Qiz ko'r bo'lganligi bois rassomning xunukligini ko'rmay, ertalabgacha u bilan qoladi. Rassom unga uylanishi mumkin edi. Ammo u bu narsa haqida o'ylamaydi, uni faqat portret qiziqtiradi. Portret deyarli tugatilgan, faqat qizning ko'zlarni tugatish qoladi.

«Qizning ko'zlari quvonchdan porladi ... Ammo bu ko'zlar unga yoqmadi. Ular endi kechagidek ajoyib emas edi. Bular erkak mehriq muhtoj ayolning ko'zlari edi... Rassom ayolning armon to'la ko'zlariga qaradi... O'n yil davomida chizishni orzu qilgan ko'zlar bu emas edi».

Ikkinchi hikoyada professional musiqashunos bilan sotsiolog suhbatida ko'tarilgan san'at va axloq masalasi birinchi o'ringa chiqariladi. Bosh qahramon jinoyat sodir etishda «ilhom topgan ajoyib bastakor». Uning jinoyatlari qanchalik dahshatli bo'lsa, durdona musiqiy asarlari shunchalik mukammal edi. O't qo'yish, telba sonata, jasad ustida masxara, qonli ohang, qotillik, o'lik jon manzaralari bu hikoyaning rang tasviri bo'lib, uning asosiy muammosi - daho va jinoyatchilikning o'zaro bog'liqligi haqidagi tortishuvlar, instinkt masalasi edi. Sotsiologning pozitsiyasiga ko'ra jinoyat jazolanishi kerak va bunga javoban tanqidchi quyidagicha munosabat qildiradi: «Ha, jinoyat jazolanishi kerak. To'g'ri. Ammo san'atshunos nuqtai nazaridan, masalaga boshqacha qarash mumkin».

Betxovendan keyin musiqa asta-sekin o'z kuchini yo'qotdi... *Rassom uchun bu achinarli. Kuchli san'at. Jasorat bilan aniqlangan san'at. Qo'pol, yovvoyi kuch bilan to'lib-toshgan san'at - biz kutgan narsa! ... O't qo'yishmi? Qotillikmi? Uning san'atining ko'rinishi uchun bir necha uylar va qadr-qimmatli odamlar qurbon bo'lganidan afsuslanishga arziydimi? Ming yilda ehtimol o'n ming yilda bir tug'iladigan buyuk dahoni yo'q qilish bundan ham kattaroq jinoyat emasmi? Kim Dong In ijodining jiddiy va muhim elementi, ayniqsa, portret tasvirida badiiy detallardan foydalanishda qahramon xususiyatga mos kelishi hisoblanadi.*

Qahramon xarakter xususiyatlarining portreti nisbiy narsadir. Bu ma'lum bir madaniyatda qabul qilingan qarashlar va e'tiqodlarga, badiiy konventsionaning tabiatiga bog'liq. Madaniyat rivojlanishining dastlabki bosqichlarida ma'naviy estetika ham go'zal ko'rinishga mos keladi, deb taxmin qilingan: ijobiy qahramonlar ko'pincha tashqi ko'rinishida

go'zal, salbiylar esa xunuk va jirkanch sifatida tasvirlangan. Portret, birinchi navbatda, ijtimoiy rolni, ijtimoiy mavqeni ramziy qiladi, shuningdek, baholash funksiyasini ham bajaradi.

«U qaldirg'ochdek kata va yorug' saroyning nuri bo'ylab qadam tashlaydi, quyosh nuri yog'adigan hovlida tovuq yurgandek. Juda ajoyib!».

«...go'zallik, kattalarga hurmatl, iste'dodl, biliml! U beshta abadiy fazilat va uchta axloqiy tamoyilni o'zlashtirib, uy xo'jaligini muntazam boshqardi. U Jannat tomonidan yaratilgan, ayollar orasida - qushlar orasidagi feniks yoki gullar orasidagi pion kabi mukammal! yoki «Bu Xo qanday qo'rqinchli: buldog yonoqlari, ko'zlari ikkita mis qo'ng'iroqdek, burni ko'zadek, og'zi mushukday, sochlari esa cho'chqanikidek, bo'yi baland».

Bu davrdagi koreys fantastikasida Kim Dong In tufayli adabiy portretidagi tashqi va ichki aloqalar nafaqat tasviriy, balki baholash funksiyasini ham bajarish orqali murakkablashadi. Uning asarlaridagi portret tasviri individuallashtirilgan, o'ziga xos xususiyatlar bilan to'ldirilgan bo'lib, endi bir qahramonni boshqasi bilan aralashtirib yuborishga imkon berilmaydi.

Shu bilan birga, vaqt endi qahramonning ijtimoiy yoki boshqa mavqeiga emas, balki xarakterlardagi individual farqlarga ishora qiladi. *«Yuz, burun, og'iz, ko'z, tananing o'zi, hammasi kvadrat. Chuqur ajinlar paydo bo'ladi. Peshona va qora qoshlar boshidan kechirilgan qiyinchiliklar va to'g'ridan-to'g'ri xarakter haqida gapirdi («Bettaragi»).*

Shamoldan biroz tebranib, qarag'aylar bilan aloqa qilmasdan uchib ketayotgan egilgan qizga qanday o'xshaydi? O'zini butunlay tafakkurga topshirgan, butun orzularini, bor ishtiyoqini, zavqini jamlagan qizga qanday tuyuladi? Ko'zlarda va lablarda porlayotgan maftunkor tabassumchi? («Aqldan ozgan rassom»).

Qahramonlarning portret tafsiloti bu davrdagi koreys hikoyasida hali muhim rol o'ynamaydi. Ko'proq portretsiz tavsifni ta'kidlash mumkin, unda har xil darajadagi to'liqlik bilan tavsiflovchi tafsilotlar ro'yxati va portret taassurotlari yuqori. Bundan tashqari, erta zamonaviy nasrga birinchi va uchinchi shaxs hikoyalarining kiritilishi qahramonning tashqi qiyofasi haqidagi taassurotni yanada aniqroq yaratishga yordam beradi. Bunday tasvirlashning o'ziga xosligi shundaki, unday portret xususiyatlari va detallari umuman yo'q, faqat qahramonning tashqi kuzatuvchiga yoki asar qahramonlaridan birida paydo bo'lishidan olingan taassurot saqlanib qoladi. *«Uning chala ochilgan lablaridan ahmoqning g'alati kulgisi keldi. Oqibatda ular yoqimsiz tabassum bilan ochildi...» («Kartoshka»).*

«Yuzida iztirob ifodasi bilan o'rta yoshli bir kishi Shinmuning shimoliy darvozasi tashqarisidagi tut bog'ida yashirinib yotibdi... Lekin u nima qilyapti? U shunchaki terga botgan azobli nigoh bilan o'tiradi». («Aqldan ozgan rassom »),

«Nafasi kuchayib ketdi. U zo'rg'a nafas olayotgan va titrayotgan edi, keyin ikki qo'li bilan o'zini quchdi» («Telba olovli sonata»).

Bunday xususiyatlarga ko'ra illyustratsiyani chizish deyarli mumkin emas, lekin bu mualliflar o'quvchining qahramonning barcha portret xususiyatlarini tasavvur qilishiga muhtoj emas, uning tashqi ko'rinishi haqida ma'lum bir hissiy taassurot qoldirish juda muhimdir. Shunda uning xarakteri haqida xulosa chiqarish osonlashadi. Shuni ta'kidlash kerakki, bu uslub koreys adabiyotida 20-asr boshlaridan ancha oldin ma'lum bo'lgan, ammo

zamonaviy adabiyotning shakllanishi davrida u o'ziga xos rangga ega bo'ladi. Agar klassik koreys adabiyotida bu standart portret chizmalaridan foydalanishda aks ettirilgan bo'lsa, zamonaviy adabiyotda biroz boshqacha vazifalar qo'yiladi: nafaqat xarakterni individuallashtirish, balki uni odamda alohida taassurot qoldiradigan soyalar va hissiyotlar bilan to'ldirish. Bu o'quvchiga psixologik portret xususiyatlarini ochib beradi.

Koreys yozuvchilarining erta zamonaviy koreys adabiyotining deyarli barcha hikoyalarida sahna tasviri, xoh u qahramon yashaydigan xona yoki blok bo'ladimi, asosiy ahamiyatga ega.

Agar ilgari koreys adabiyotida tabiatdagi go'zallik va uyg'unlik timsoli sifatida landshaftni tasvirlash alohida o'rin egallagan bo'lsa, bu davrda landshaftning maqsadi qahramonlarning alohida ruhiy holatini aks ettirishdir.

References:

1. Boboyev T. Adabiyotshunoslik asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2001.
2. Saydazimova U.T., Choy So Yong va b. "Zamonaviy koreys she'riyati antologiyasi". – Toshkent, 2014.
3. Saydazimova U.T., Choy So Yong va b. "Zamonaviy koreys nasri antologiyasi". –Toshkent, 2014.
4. Литературный энциклопедический словарь. –М., 1967. 14. Осенние клены/Антология корейской поэзии XVIII-XIX столетия в поэтических переводах. – СПб., 2012.
5. Ли Ги Бек. История Кореи: новая трактовка. Перевод с корейского под редакцией С.О.Курбанова. – М.: 2000.
6. Солдатова М.В., Пак К.А. Современная литература Кореи/Учебное пособие. – Владивосток/Изд-во Дальневосточного университета, 2003.